

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-95>

УДК 336.531.2:330.341.2]:[334.7:004.89](045)(477)

КАШУБА Леонід

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

<https://orcid.org/0009-0001-3838-237X>

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ФІНАНСУВАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні та обґрунтовано підходи до його вдосконалення з урахуванням міжнародного досвіду. Автор визначає інституційне середовище як комплекс державних, ринкових та регуляторних механізмів, що забезпечують комплексну підтримку інноваційних проектів і підприємств, включаючи законодавчі та нормативні акти, державні програми, фінансові установи, сертифікаційні та консалтингові організації, а також інформаційно-освітні ресурси. Проведено системний аналіз державних та міжнародних програм, венчурних і банківських механізмів фінансування, акселераторів, кластерів та освітніх ініціатив, що сприяють розвитку високотехнологічного сектору. Досліджено актуальний стан інституційного середовища в Україні, зокрема розвиток нормативно-правової бази, функціонування фінансових інститутів, сертифікаційних структур та інформаційно-освітніх платформ, а також виявлено основні бар'єри та обмеження для залучення інвестицій. На основі аналізу міжнародного досвіду Німеччини, Франції, Великобританії та Японії запропоновано рекомендації щодо подальшого вдосконалення національних механізмів підтримки інноваційного бізнесу, включаючи розширення податкових стимулів, створення спеціалізованих фінансових структур та підтримки для стартапів, розвиток інноваційних кластерів і акселераторів, а також активне залучення міжнародних партнерів і інвесторів. Висновки підкреслюють важливість комплексного підходу, де державні ініціативи, фінансові інститути, сертифікаційні органи та інформаційно-освітня складова взаємодіють між собою, забезпечуючи ефективне фінансування високотехнологічних підприємств навіть у складних соціально-економічних умовах та період військового стану. Запропоновані рекомендації спрямовані на вдосконалення інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств, підвищення конкурентоспроможності українських стартапів і науково-технологічних компаній на національному та міжнародному рівнях, а також на формування стійкої інноваційної екосистеми.

Ключові слова: інституційне середовище; складові інституційного середовища; фінансування високотехнологічних підприємств; державна підтримка інновацій; нормативно-правова база; фінансові інститути; інформаційно-освітні ресурси.

KASHUBA Leonid

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

DEVELOPMENT OF THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT FOR FINANCING HIGH-TECH ENTERPRISES IN UKRAINE

The article examines the development of the institutional environment for financing high-tech enterprises in Ukraine and substantiates approaches to its improvement, taking into account international experience. The author defines the institutional environment as a set of state, market, and regulatory mechanisms that provide comprehensive support for innovative projects and enterprises, including legislative and regulatory acts, state programs, financial institutions, certification and consulting organizations, as well as information and educational resources. A systematic analysis of state and international programs, venture and banking financing mechanisms, accelerators, clusters, and educational initiatives contributing to the development of the high-tech sector is conducted. The current state of the institutional environment in Ukraine is investigated, in particular the development of the regulatory framework, the functioning of financial institutions, certification structures, and information and educational platforms, and the main barriers and constraints to attracting investment are identified. Based on an analysis of international experience in Germany, France, Great Britain, and Japan, recommendations are proposed for further improvement of national mechanisms for supporting innovative businesses, including expanding tax incentives, creating specialized financial structures and startup support, developing innovation clusters and accelerators, as well as actively involving international partners and investors. The conclusions emphasize the importance of an integrated approach, in which state initiatives, financial institutions, certification bodies, and the information and educational component interact with each other, ensuring effective financing of high-tech enterprises even in challenging socio-economic conditions and during martial law. The proposed recommendations aim to improve the institutional environment for financing high-tech enterprises, enhance the competitiveness of Ukrainian startups and scientific and technological companies at both national and international levels, and foster a sustainable innovation ecosystem.

Keywords: institutional environment; components of the institutional environment; financing of high-tech enterprises; state support for innovations; regulatory framework; financial institutions; information and educational resources.

Стаття надійшла до редакції / Received 27.07.2025

Прийнята до друку / Accepted 22.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна економіка дедалі більше орієнтується на інноваційний розвиток, де ключову роль відіграють високотехнологічні підприємства. Саме вони стають драйверами цифрової трансформації, створюють конкурентні продукти та послуги, формують нові ринки й сприяють модернізації традиційних галузей. Для України розвиток цього сегмента є особливо важливим, адже він визначає перспективи економічної інтеграції до європейського та світового простору, а також здатність протистояти глобальним викликам.

Разом з тим, ефективність функціонування високотехнологічних підприємств безпосередньо залежить від доступу до фінансових ресурсів. Інвестиції у такі компанії пов'язані з високим рівнем ризику, довгостроковим періодом окупності та потребою в спеціалізованих інституційних механізмах. У розвинених країнах для цього створено комплексні інституційні середовища: діють державні агентства інновацій, венчурні та гарантійні фонди, працюють технопарки, бізнес-інкубатори та інші елементи інфраструктури. В Україні ж такі механізми поки що лише формуються, тому питання розвитку інституційного середовища фінансування набуває особливого значення.

Дослідження цієї теми важливе не лише для наукової теорії, а й для практики економічної політики. Від того, наскільки цілісним і ефективним буде інституційне середовище, залежить динаміка зростання високотехнологічного сектору, здатність залучати інвестиції та виходити на міжнародні ринки. Саме тому необхідним є системний аналіз існуючих підходів, виділення складових середовища та окреслення напрямів його подальшого розвитку в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

Матеріали і методи. Дослідження базується на аналізі наукових публікацій, нормативно-правових актів України та міжнародних програм підтримки інноваційного бізнесу. Використано методи системного аналізу, порівняльного підходу та узагальнення для визначення ключових складових інституційного середовища й напрямів його розвитку.

Попри наявність окремих державних і донорських програм, інституційне середовище фінансування високотехнологічних підприємств в Україні залишається фрагментарним. Недостатній розвиток венчурного ринку, обмежений доступ до банківського кредитування, відсутність дієвих механізмів гарантування інноваційних ризиків знижують можливості підприємств у реалізації високотехнологічних проєктів. Це зумовлює необхідність наукового обґрунтування інституційних підходів до фінансування, які б враховували як національні реалії, так і світовий досвід.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств досліджується як вітчизняними, так і міжнародними науковцями. Серед українських дослідників Соколенко у праці «Інституційна підтримка інноваційної діяльності в Україні» розкривав особливості державних програм підтримки високотехнологічного бізнесу та проблеми їх координації [21]. Бажал у роботі «Фінансування інноваційних підприємств: сучасний стан та перспективи розвитку» підкреслив роль банківських і небанківських інститутів та виділив основні бар'єри розвитку високотехнологічного сектору [1].

Нові публікації 2024 року висвітлюють сучасні тенденції розвитку інституційного середовища. Наприклад, Yurii Umantsiv у статті "Competitiveness of the IT Business in Ukraine" аналізував державні ініціативи програми Ukraine Facility (2024-2027) та оцінив їхній потенційний вплив на залучення інвестицій для розвитку науково-дослідних центрів, технопарків та інших технологічних об'єктів [23]. Звіт «The Legal Framework for Venture Capital in Ukraine» розглянув правові аспекти венчурного капіталу, зокрема нові інвестиційні фонди міжнародних партнерів та план відновлення венчурного фінансування, представлений на Всесвітньому економічному форумі в Давосі [6]. У звіті «Scaling Up: Accelerating Ukraine's Tech Sector» оцінено розвиток української стартап-екосистеми, яка у 2024 році посіла 46-те місце у світі. Виходячи з цього, понад 2 600 стартапів продемонстрували трирічне зростання оцінки з 2020 року [4]. У посібнику «Financial Instruments for Business in Ukraine» є огляд джерел фінансування для українських підприємств через міжнародні фінансові організації, українські банки та страхові компанії [14]. У звіті Європейської Комісії «Ukraine 2024 Report - Enlargement and Eastern Neighbourhood» оцінено прогрес України у створенні інституційних та регуляторних рамок, доступі до фінансування та політиках підтримки інноваційної діяльності [11].

Отже, аналіз публікацій свідчить про активне дослідження інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні та світі і водночас підкреслює потребу в системному та комплексному підході до його розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування підходів до розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Суть поняття інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств та опис його складових

Сучасне фінансування високотехнологічних підприємств формується під впливом системи взаємопов'язаних механізмів, що включають державні, ринкові та регуляторні складові. Розуміння сутності та структури цього інституційного середовища є ключовим для оцінки ефективності залучення фінансових ресурсів та розвитку інноваційних проєктів. У науковій літературі існують різні підходи до визначення інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств. Деякі дослідники акцентують увагу на формальних економічних механізмах, таких як правила, норми та структурні інструменти, що

регулюють взаємодію фінансових агентів і забезпечують ефективний розподіл ресурсів. Інші приділяють увагу інноваційно-орієнтованим механізмам, включаючи державні програми підтримки, венчурні фонди, бізнес-інкубатори та консультативні організації, що стимулюють розвиток високотехнологічних стартапів. Комплексні підходи поєднують обидві ці перспективи, підкреслюючи взаємодію державних, ринкових та регуляторних складових інституційного середовища [2].

Аналіз останніх досліджень показує, що більшість визначень фокусуються на окремих елементах середовища і немає цілісного бачення, яке поєднувало б всі ключові механізми підтримки інноваційних підприємств [10].

Виходячи з цього, можна сформулювати авторське визначення інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств, яке відображає комплексність та взаємозалежність його складових. Інституційне середовище фінансування високотехнологічних підприємств - це система державних, ринкових та регуляторних механізмів, що забезпечує комплексну підтримку інноваційних проєктів і підприємств, яке включає законодавчі та нормативні акти, державні програми, фінансові установи (банки, венчурні фонди), консультативні та сертифікаційні організації. Таке середовище сприяє не лише залученню фінансових ресурсів, а й ефективному управлінню ризиками та реалізації інноваційного потенціалу підприємств.

Інституційне середовище формує кілька взаємопов'язаних елементів [9, 11, 13, 25]:

1) Державна політика та нормативно-правова база. Сюди відносяться закони про інноваційну діяльність, податкові пільги, програми грантів та субсидій, механізми державного страхування ризиків. Саме державні ініціативи створюють перші умови для стабільного розвитку високотехнологічних підприємств.

2) Фінансові інститути. До них відносяться банки, венчурні фонди, інвестиційні компанії та міжнародні фінансові організації. Вони забезпечують доступ до капіталу, оцінюють ризики та інвестиційний потенціал стартапів.

3) Сертифікаційні та підтримуючі організації – органи, які встановлюють стандарти, сертифікації та надають консалтингову підтримку. Їхня роль полягає у зниженні невизначеності для інвесторів і підвищенні довіри до інноваційних проєктів.

4) Інформаційна та освітня складова представляє собою наявність досліджень, аналітичних звітів, експертних платформ, які допомагають підприємцям орієнтуватися в ринку та вибудовувати стратегії розвитку.

Таким чином, усі перелічені складові утворюють комплексне інституційне середовище, де кожен елемент взаємодіє з іншими, забезпечуючи системну підтримку високотехнологічних підприємств та ефективне фінансування інноваційних проєктів. На рисунку 1 схематично відображено взаємозв'язок цих чотирьох ключових елементів.

Як видно на рисунку 1 центральну роль в структурі інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств відіграє державна політика та нормативно-правова база, що визначає рамки функціонування високотехнологічного сектору через закони про інноваційну діяльність, податкові пільги, гранти, субсидії та механізми страхування ризиків, створюючи правові та стимулюючі умови для залучення інвестицій [11]. Цей фундамент підтримується фінансовими інститутами, серед яких банки, венчурні фонди, інвестиційні компанії та міжнародні фінансові організації, що забезпечують капітал, оцінюють ризики та сприяють розвитку інноваційних проєктів [9, 13]. Поряд із цим сертифікаційні та підтримуючі організації підвищують довіру інвесторів, знижують фінансові обмеження та сприяють професійному розвитку підприємств, надаючи додаткові гарантії ефективного використання ресурсів [9].

Не менш важливою є інформаційна та освітня складова, що включає наукові дослідження, аналітичні звіти та експертні платформи, які допомагають орієнтуватися на ринку, приймати обґрунтовані рішення та формувати стратегії розвитку [25].

Отже, в комплексі ці елементи утворюють цілісне інституційне середовище, де кожен блок взаємодіє з іншими: державна політика визначає загальні умови функціонування та стимулює фінансові й сертифікаційні інститути, які вже безпосередньо впливають на підприємства, забезпечуючи їх ресурсами й підвищуючи довіру інвесторів; інформаційна та освітня складова створює базу знань для підприємств і водночас отримує зворотний потік даних від їхньої діяльності, що формує нову аналітику й удосконалює практики як для інвесторів, так і для державних органів та сертифікаційних структур. Таким чином, підприємства виступають не лише об'єктом впливу, а й активним учасником формування інформаційного середовища, забезпечуючи двосторонній зв'язок, який підсилює ефективність усієї системи.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що розвиток інституційного середовища - це не лише створення законів і програм, а комплексна взаємодія держави, фінансових інститутів, сертифікаційних органів і експертних платформ. Без цього неможливо забезпечити стабільне та системне фінансування високотехнологічного бізнесу в Україні, що й підкреслює актуальність подальших досліджень у цій сфері.

Рис. 1. Схема інституційного середовища

Джерело: складено автором за даними [9, 11, 13, 25]

Аналіз розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні

В Україні розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств відбувається у складних соціально-економічних умовах та у період військового стану, але демонструє поступове зміцнення ключових складових. Упродовж останніх років спостерігається активізація державної політики та вдосконалення нормативно-правової бази, розширення ролі фінансових інститутів, формування сертифікаційних і підтримуючих організацій, а також зростання значення інформаційно-освітньої складової. Ці процеси, хоча й нерівномірні за темпами, формують нові можливості для розвитку інноваційного бізнесу та інтеграції українських підприємств у глобальну економіку.

Державні ініціативи формують фундаментальні умови для розвитку високотехнологічних компаній. Серед них: закони про інноваційну діяльність, податкові пільги, програми грантів і субсидій, а також механізми страхування інвестиційних ризиків. Прикладом є діяльність Ukrainian Startup Fund (USF), який з 2019 року профінансував понад 500 стартапів на ранніх стадіях на загальну суму близько 20 млн дол. США [22]. Окрім того, уряд посилює роботу над судовою реформою та антикорупційною інфраструктурою, що має забезпечити довіру інвесторів до українського ринку [20]. Водночас експерти наголошують, що темпи імплементації реформ залишаються недостатніми, і без системного підходу вони не принесуть очікуваного ефекту.

Фінансові інститути забезпечують доступ до капіталу. До них відносяться банки, венчурні фонди, інвестиційні компанії та міжнародні фінансові організації. Український ринок венчурного капіталу поступово інтегрується у глобальний простір. У 2025 році створено Fund of Funds, що залучає міжнародних інвесторів

(limited partners) і сприяє появі нових локальних фондів [24]. Також, дуже хорошим показником стало співфінансування IFC та EBRD фонду Flyer One Ventures, орієнтованого на підтримку українських стартапів [4]. Проте банківське кредитування високотехнологічних проєктів досі обмежене через високий рівень ризику та відсутність ліквідних застав. У цьому контексті позитивним кроком є впровадження гарантійних механізмів ЄС у межах Ukraine Facility, які з часом повинні полегшити доступ інноваційних компаній до кредитних ресурсів [16].

Сертифікаційні та підтримуючі організації відіграють значну роль у зниженні ризиків та підвищенні довіри інвесторів. До них відносяться організації, що встановлюють стандарти, здійснюють сертифікацію та надають консалтингову підтримку. В Україні такі функції реалізуються як державними структурами, так і міжнародними партнерами. Наприклад, Дія.Бізнес-центри виконують роль акселераторів і консалтингових майданчиків, що допомагають підприємцям із бізнес-стратегіями та виходом на нові ринки [8]. Крім того, участь у програмах ЄС, зокрема Horizon Europe та EIC Accelerator, створює додаткові можливості для сертифікації інноваційних рішень за міжнародними стандартами. Це підвищує конкурентоспроможність українських стартапів на світових ринках.

Інформаційна та освітня складова забезпечує формування якісного інформаційного поля для розвитку інноваційної екосистеми. Аналітичні дослідження OECD, звіти EBRD та IFC створюють базу знань, на яку можуть спиратися як підприємці, так і політики [16]. Водночас освітні ініціативи, від курсів Дія.Бізнес до програм міжнародних акселераторів, підвищують компетентність підприємців, сприяють формуванню стратегічного бачення та розширюють доступ до мереж партнерств. Таким чином, інформаційно-освітня складова забезпечує інтеграцію українських стартапів у глобальний інноваційний ринок.

Отже, інституційне середовище фінансування високотехнологічних підприємств в Україні перебуває у фазі активного розвитку. Держава формує базові умови через закони та грантові програми, міжнародні інститути виступають потужними донорами і гарантами, фінансові ринки інтегруються у глобальну екосистему, а сертифікаційні й освітні ініціативи знижують невизначеність для інвесторів. Попри наявні виклики такі як військовий стан, обмежене банківське кредитування, низький масштаб державної підтримки та непослідовність реформ, Україна має шанс створити стійку інноваційну систему за умови подальшої інтеграції у світовий ринок і розширення інструментів фінансування.

Аналіз міжнародного досвіду щодо розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств

Попри певний прогрес у розвитку інституційного середовища, українські стартапи та високотехнологічні компанії все ще стикаються з проблемами доступу до фінансування та державної підтримки. Обмежене банківське кредитування, невеликий масштаб державних програм і нестабільність регуляторного середовища створюють додаткові ризики для розвитку інноваційних проєктів. Саме тому варто дослідити, як із схожими викликами справлялися передові країни.

До прикладу, у Німеччині розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств реалізується через податкові пільги для компаній, що інвестують у науково-дослідні роботи. Підприємства можуть отримати податкову субсидію у розмірі 25% витрат на НДДКР, з лімітом до 10 мільйонів євро на рік, а для малих та середніх компаній ставка підвищена до 35% (до 3,5 мільйона євро на рік). Додатково держава надає гарантії для інноваційних проєктів, що дозволяє залучати приватні інвестиції без надмірного ризику [17]. Цей приклад демонструє, що у Німеччині фінансування високотехнологічних підприємств тісно пов'язане з інституційними механізмами зменшення ризиків. Для України це цікавий орієнтир, адже в нас бізнес часто уникає інновацій через невизначеність і високі ризики, тому подібні податкові стимули могли б стати дієвим інструментом розвитку інституційного середовища.

У Франції розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних компаній здійснюється через спеціалізовані державні фінансові установи, такі як Bpifrance, які надають кредити, гарантії та інвестиції для стартапів у сфері цифрових технологій, біотехнологій та «зеленої» енергетики. Bpifrance інвестувала понад 1 мільярд євро у стартапи у сфері штучного інтелекту з 2015 року та 1,7 мільярда євро у приватні венчурні фонди у 2024 році [3]. Ця модель показує, що розвиток інституційного середовища фінансування можливий через створення «точки входу», де високотехнологічні підприємства отримують комплексну підтримку. Такий підхід дозволяє бізнесу швидше розвиватися та менше залежати від банківських кредитів або випадкових інвесторів.

У Великобританії поєднують два інструменти інституційної підтримки: податкові стимули для інвестицій у НДДКР та розвиток інноваційних кластерів, де стартапи, наукові установи та великі компанії спільно працюють над новими технологіями. Компанії можуть отримати податкову пільгу до 33% витрат на НДДКР у рамках SME R&D tax credit, а для великих компаній діє R&D Expenditure Credit зі ставкою 10,5-16,2% [18]. Поєднання фінансових інструментів і організаційних механізмів стимулює обмін знаннями та швидке втілення інновацій. Для України це приклад того, що розвиток інституційного середовища фінансування має поєднувати як податкові стимули, так і створення екосистем, де інновації можуть швидко розвиватися.

Японія активно підтримує високотехнологічні підприємства через державні інвестиційні фонди та міжнародну співпрацю. У 2023 році уряд створив фонд у розмірі 1,28 мільярда \$ для інвестицій у компанію

Rapidus [19]. Додатково Японія активно обмінюється технологіями та досвідом зі США [5]. Цей приклад демонструє, що розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств може бути ефективним, якщо поєднувати державні ресурси з міжнародними партнерами. Для України це показує, що комплексний підхід державних стимулів, інституційних гарантій і міжнародної співпраці, зможе значно підвищити шанси на успішний розвиток високотехнологічного сектору.

Рекомендації щодо розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє сформулювати ґрунтовні рекомендації для розвитку інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні:

1) Варто розширювати податкові стимули для інноваційних компаній, зменшуючи фінансове навантаження на бізнес та стимулюючи інвестиції в НДДКР, як це успішно роблять у Німеччині та Великобританії.

2) Доцільно створювати спеціалізовані фінансові інститути та “точки входу” для стартапів, де вони можуть одночасно отримувати кредити, гарантії та консультативну підтримку, наприкладі Bpifrance у Франції.

3) Розвиток інноваційних екосистем і кластерів, як у Великобританії, сприятиме обміну знаннями та швидкому втіленню технологій, що може стати ефективним інструментом для українських регіонів.

4) Слід активніше залучати міжнародних партнерів та інвесторів, використовуючи грантові та гарантійні механізми ЄС, а також програми співпраці, подібно до японського досвіду.

5) Розвиток сертифікації та освітніх програм підвищить довіру інвесторів та компетентність підприємств. Це вже демонструють ініціативи Дія.Бізнес та міжнародні акселератори.

Попри це, в умовах військового стану головним пріоритетом стає підтримка стійкості високотехнологічних підприємств через державні та міжнародні гарантії, мобільні онлайн-інструменти для навчання і консультацій, а також централізовані платформи для комплексної підтримки стартапів. Після завершення активних бойових дій важливо посилити податкові стимули, інноваційні кластери та міжнародну інтеграцію, щоб швидко відновити та розвинути високотехнологічний сектор. Таким чином, поєднання податкових заходів, інституційних гарантій і міжнародної співпраці дозволяє формувати стійке інституційне середовище фінансування високотехнологічних підприємств в Україні, забезпечуючи розвиток інноваційного потенціалу навіть у складних умовах.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Розвиток інституційного середовища фінансування високотехнологічних підприємств в Україні поступово зміцнює ключові механізми підтримки інноваційного бізнесу, навіть у складних умовах військового стану. Державна політика, фінансові установи, сертифікаційні та освітні організації створюють умови для доступу до фінансів, зниження ризиків та підвищення довіри інвесторів.

Дослідивши міжнародний досвід видно, що успішне інституційне середовище формується через поєднання податкових стимулів, спеціалізованих фінансових структур, кластерів і акселераторів, а також залучення міжнародних партнерів. Для України це означає, що потрібно розширювати податкові та грантові механізми, розвивати інноваційні екосистеми та сертифікаційні програми, а також активніше інтегруватися у світові фінансові й технологічні мережі.

У період військового стану важливо здійснювати заходи щодо стійкості підприємств. Наприклад, створювати державні та міжнародні гарантії, онлайн-інструменти навчання і консультацій, централізовані платформи підтримки стартапів. Після завершення бойових дій пріоритетом стане посилення податкових стимулів, розвиток кластерів та міжнародна співпраця для швидкого відновлення та прискореного розвитку високотехнологічного сектору.

Подальші дослідження мають зосередитися на оцінці ефективності конкретних інструментів підтримки, вивченні регіональних моделей інноваційних кластерів та механізмів поєднання державної, приватної та міжнародної допомоги. Це допоможе створити комплексний підхід до фінансування високотехнологічного бізнесу та підвищити конкурентоспроможність українських компаній на світовому ринку.

Льтература

1. Бажал І. Фінансування інноваційних підприємств: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка України. 2020. № 7. С. 12-21.
2. Block J., Sandner P. The role of venture capital in financing high-tech enterprises. Small Business Economics. 2020.
3. Bpifrance. Innovation. 2025. URL: <https://www.bpifrance.com/products/innovation/> (дата звернення: 01.09.2025).
4. Civitta. Scaling Up: Accelerating Ukraine's Tech Sector. 2024. URL: <https://civitta.com/wp-content/uploads/2024/09/Scaling-Up-accelerating-Ukraines-Tech-Sector.pdf> (дата звернення: 01.09.2025).

5. CSIS. The Promise of U.S.-Japan Start-up Collaboration. 2023. URL: <https://www.csis.org/analysis/promise-us-japan-start-collaboration> (дата звернення: 03.09.2025).
6. Deakin S., Farrington F., Sitchenko H. The Legal Framework for Venture Capital in Ukraine / S. Deakin, F. Farrington, H. Sitchenko. Centre for Business Research, Judge Business School. 2024. URL: <https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2024/12/cbr-special-report-legal-framework-for-venture-capital-in-ukraine-2024.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
7. Державні та міжнародні програми підтримки. Доступні кредити 5-7-9%, Horizon Europe. 2022.
8. Дія.Бізнес. Офіційний сайт проєкту. 2024. URL: <https://business.diia.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2025).
9. EBRD. Annual Report 2024: Ukraine Investment Overview. London: European Bank for Reconstruction and Development. 2024.
10. European Commission. Financing Innovative SMEs and Startups. Brussels. 2023.
11. European Commission. Ukraine 2024 Report - Enlargement and Eastern Neighbourhood. 2024. URL: <https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1?filename=Ukraine+Report+2024.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
12. IFC. IFC and EBRD Invest in Flyer One Ventures. Washington, D.C.: International Finance Corporation. 2025.
13. IFC. Investment Opportunities in Ukrainian High-Tech Sector. Washington, DC: International Finance Corporation. 2025.
14. KSE Institute. Інституційне забезпечення інноваційного бізнесу в Україні. Київ: Київська школа економіки. 2024.
15. Lerner J. The Architecture of Innovation Financing. Harvard Business Review. 2020.
16. OECD. Financing Innovation in Emerging Markets. Paris: OECD Publishing. 2024.
17. PwC. Germany - Corporate - Tax credits and incentives. 2025. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/germany/corporate/tax-credits-and-incentives> (дата звернення: 03.09.2025).
18. PwC. United Kingdom - Corporate - Deductions. 2025. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/united-kingdom/corporate/deductions> (дата звернення: 01.09.2025).
19. Reuters. Japan government plans to invest \$1.28B into chipmaker Rapidus. 2023. URL: <https://www.reuters.com/technology/japan-government-plans-invest-13-bln-chipmaker-rapidus-fy2025-nikkei-says-2024-11-20/> (дата звернення: 02.09.2025).
20. Reuters. Ukraine must step up reforms to attract investors, says EBRD. 2024. URL: <https://www.reuters.com> (дата звернення: 01.09.2025).
21. Соколенко О. Інституційна підтримка інноваційної діяльності в Україні / О. Соколенко. Науковий вісник КНУ. 2018. Вип. 25. С. 45-56.
22. Ukrainian Startup Fund. Annual Report. Київ: USF. 2024.
23. Umantsiv Y. Competitiveness of the IT Business in Ukraine / Y. Umantsiv. 2024. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/4479/4300> (дата звернення: 02.09.2025).
24. UVCA. Launch of the Ukrainian Fund of Funds. Київ: Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association. 2025.
25. UVCA. Venture Capital Landscape in Ukraine. Kyiv: Ukrainian Venture Capital Association. 2025.

References

1. Bazhal, I. (2020). Finansuvannya innovatsiinykh pidpriemstv: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Financing of Innovative Enterprises: Current State and Development Prospects]. *Ekonomika Ukrainy*, № 7, pp. 12-21 [in Ukrainian].
2. Block, J., & Sandner, P. (2020). The role of venture capital in financing high-tech enterprises. *Small Bus. Econ.*
3. Bpifrance. (2025). Innovation. Available at: <https://www.bpifrance.com/products/innovation/> (accessed Sep 01, 2025).
4. Civitta. (2024). Scaling Up: Accelerating Ukraine's Tech Sector. Available at: <https://civitta.com/wp-content/uploads/2024/09/Scaling-Up-accelerating-Ukraines-Tech-Sector.pdf> (accessed Sep 01, 2025).
5. CSIS. (2023). The promise of U.S.-Japan start-up collaboration. Available at: <https://www.csis.org/analysis/promise-us-japan-start-collaboration> (accessed Sep 03, 2025).
6. Deakin, S., Farrington, F., & Sitchenko, H. (2024). The legal framework for venture capital in Ukraine. Centre for Bus. Research, Judge Bus. School. Available at: <https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2024/12/cbr-special-report-legal-framework-for-venture-capital-in-ukraine-2024.pdf> (accessed Sep 02, 2025).
7. Derzhavni ta Mizhnarodni Prohramy Pidtrymky. (2022). Dostupni kredyty 5-7-9%, Horizon Europe [State and International Support Programs. Affordable Loans 5-7-9%, Horizon Europe] [in Ukrainian].
8. Diia.Business. (2024). Official project website. Available at: <https://business.diia.gov.ua> (accessed Sep 01, 2025) [in Ukrainian].
9. EBRD. (2024). Annual report 2024: Ukraine investment overview. London: European Bank for Reconstruction and Development.
10. European Commission. (2023). Financing innovative SMEs and startups. Brussels.
11. European Commission. (2024). Ukraine 2024 report - enlargement and eastern neighbourhood. Available at: <https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1?filename=Ukraine+Report+2024.pdf> (accessed Sep 02, 2025).
12. IFC. (2025). IFC and EBRD invest in Flyer One Ventures. Washington, D.C.: International Finance Corporation.
13. IFC. (2025). Investment opportunities in Ukrainian high-tech sector. Washington, DC: International Finance Corporation.

14. KSE Institute. (2024). Instytutsiine zabezpechennia innovatsiinoho biznesu v Ukraini [Institutional Support of Innovative Business in Ukraine]. Kyiv: Kyiv School of Economics [in Ukrainian].
15. Lerner, J. (2020). The architecture of innovation financing. Harv. Bus. Rev.
16. OECD. (2024). Financing innovation in emerging markets. Paris: OECD Publishing.
17. PwC. (2025). Germany - corporate - tax credits and incentives. Available at: <https://taxsummaries.pwc.com/germany/corporate/tax-credits-and-incentives> (accessed Sep 03, 2025).
18. PwC. (2025). United Kingdom - corporate - deductions. Available at: <https://taxsummaries.pwc.com/united-kingdom/corporate/deductions> (accessed Sep 01, 2025).
19. Reuters. (2023). Japan government plans to invest \$1.28B into chipmaker Rapidus. Available at: <https://www.reuters.com/technology/japan-government-plans-invest-13-blb-chipmaker-rapidus-fy2025-nikkei-says-2024-11-20/> (accessed Sep 02, 2025).
20. Reuters. (2024). Ukraine must step up reforms to attract investors, says EBRD. Available at: <https://www.reuters.com> (accessed Sep 01, 2025).
21. Sokolenko, O. (2018). Instytutsiina pidtrymka innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Institutional Support of Innovative Activity in Ukraine]. Naukovyi Visnyk KNU, Issue 25, pp. 45-56 [in Ukrainian].
22. Ukrainian Startup Fund. (2024). Annual report. Kyiv: USF [in Ukrainian].
23. Umantsiv, Y. (2024). Competitiveness of the IT business in Ukraine. Available at: <https://fkf.net.ua/index.php/fkf/article/download/4479/4300> (accessed Sep 02, 2025).
24. UVCA. (2025). Launch of the Ukrainian Fund of Funds. Kyiv: Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association.
25. UVCA. (2025). Venture capital landscape in Ukraine. Kyiv: Ukrainian Venture Capital Association.